

DREPTUL LA PENSIE AL AVOCAȚILOR

Aliona CHISARI-RURAK

Art. 47 al Constituției Republicii Moldova garantează tuturor persoanelor dreptul la asistență și protecție socială [1]. În același context, dreptul la securitate socială este prevăzut în art. 22 al Declarației Universale a Drepturilor Omului, [2] art. 12 al Cartei Sociale Europene Revizuite [3], art. 9 al Pactului Internațional privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale [4].

Abordând securitatea socială, identificăm în cadrul acesteia două sisteme distincte: *asigurarea socială și asistența socială*.

Asigurarea socială are la bază principiul contributivității și presupune un sistem de prestații oferite persoanelor aflate în situație de risc social, care anterior au achitat contribuții de asigurări sociale.

Printre prestațiile de asigurări sociale un loc aparte îl ocupă pensiile. În Republica Moldova, la etapa actuală, există patru categorii de pensii: pensie pentru limită de vârstă, pensie pentru dizabilitate; pensie de urmaș și pensie specială [5, art. 9]. Urmare a modificărilor legislative survenite în acest domeniu suntem într-o perioadă de implementare a reformei sistemului de pensionare. Cele mai importante momente ale acesteia constituie modificarea vârstei și a stagiului de cotizare. Având în vedere realitățile demografice, dar și alte schimbări radicale care afectează țara noastră, s-a recurs la majorarea treptată a acestor doi indicatori. În anul 2018, vârsta de pensionare constituie pentru bărbați 62 de ani 8 luni, iar pentru femei 58 de ani. Stagiul de cotizare – pentru bărbați: 34 de ani, iar pentru femei: 31 de ani [5, art. 41, 42]. Alte prestații de asigurări sociale de care beneficiază asigurații (conform regulii generale) sunt cele pentru incapacitate temporară de muncă; pentru accidente de muncă și boli profesionale; pentru maternitate și pentru îngrijirea copilului; pentru șomaj, pentru dizabilitate sau pentru deces.

Totodată, legea face abstracție de la regula generală și stabilește anumite categorii de persoane (de exemplu: avocații, notarii, executorii judecătorești ș.a.) care achită contribuția de asigurări sociale anual, în sumă fixă, având dreptul doar la pensie minimă și ajutor de deces [6, Anexa 3]. Suntem sau nu în prezența discriminării?

E o întrebare la care vom da răspuns în cele ce urmează, prin prisma dreptului la pensie al avocatului. Legea cu privire la sistemul public de asigurări sociale prevede că sistemul public de asigurări sociale se organizează și funcționează având ca principii de bază: principiul egalității, care asigură tuturor participanților la sistemul public – contribuabili și beneficiari – un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege.

Asigurat este persoana fizică aptă pentru muncă, cu domiciliul sau reședința în Republica Moldova, având obligația de a plăti contribuții de asigurări sociale în vederea beneficiii de dreptul pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege [7, art. 1,3]. Cu referire la avocați, considerăm că acesteia în Republica Moldova sunt supuși discriminării pe criteriu profesional și de avere, având în vedere că deși achită contribuții de asigurări sociale, acestora li se garantează doar dreptul la pensie minimă (stagiul de cotizare) și

ajutor de deces. În cadrul Legii cu privire la asigurarea egalității, se stabilește ca prioritate prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile: politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

Discriminarea constituie orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți ale persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe anumite criterii. Subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat, iar în calitate de formă gravă a discriminării, se identifică promovarea sau practicarea discriminării de către autoritățile publice [8].

În contextul nediscriminării, considerăm necesar de a raporta contribuția achitată în sumă fixă de către avocați, la contribuțiile achitate de către salariați, care pe lângă dreptul la pensie au dreptul la toate celelalte prestații de asigurări sociale.

Comparând angajații cu avocații, reiese că salariații, care beneficiază de salariul minim garantat în sectorul real al economiei în anumite perioade, au achitat contribuții mai mici.

De exemplu, în 2014 salariul minim garantat a constituit 1.650 lei, iar salariații au achitat la bugetul asigurărilor sociale de stat 6% din respectivul venit, iar angajatorul acestora – 23% din același venit, astfel contribuția de asigurări sociale constituind minim 478,5 lei, în același timp, avocații în anul 2014 au achitat 479 lei lunar (5.748 lei anual, a câte 1/12 pentru fiecare lună). Totodată, avocații achită această sumă, indiferent de faptul dacă au sau nu venituri.

Acest calcul simplu scoate în evidență tratamentul diferit, pe care îl considerăm discriminatoriu, al avocaților. În acest context, considerăm că fiecare om se poate prevala de toate drepturile și libertățile proclamate în Declarația Universală a Drepturilor Omului, fără niciun fel de deosebire bazată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări.

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.1 din 12.08.1994.

2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la New York la 10.12.1948. Ratificată prin Hotărârea Sovietului Suprem nr.217 din 28.07.1990. În: *Tratate internaționale*. Vol. I. Chișinău, 1998.
3. Carta Socială Europeană – revizuită, adoptată la Strasbourg la 03.05.1996. Ratificată parțial prin Legea nr.484-XV din 28.09.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.130 din 26.10.2001.
4. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptat la New York la 16 decembrie 1966, în vigoare de la 3 ianuarie 1976. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.217 din 28 iulie 1990; *Veștile*, 1990, august, nr.8, în vigoare pentru Republica Moldova din 26 aprilie 1993. În: *Tratate internaționale*. Chișinău, 1998, vol.1, p.18-30 (art.9-11).
5. Legea privind sistemul public de pensii, nr. 156 din 14.10.1998. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 42-44 din 02.03.2004.
6. Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2018, nr. 281 din 15.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 464-470 din 29.12.2017.
7. Legea privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489 din 08.07.1999. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.1-4 din 06.01.2000.
8. Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr 103 din 29.05.2012.